

LITTERATURGRANSKNINGAR.

REUTERSKIÖLD och RINANDER: *Främmande grundlagar i svensk översättning II. Amerikas Förenade stater*. Uppsala och Stockholm 1921.

Andra delen av den efter riksdagsbeslut utgivna editionen av främmande grundlagar har nu utkommit och är ägnad Förenade staterna. Den omfattar översättningar av unionsförfattningen och kongressens arbetsordningar samt av tre delstatsförfattningar — Massachusetts, New York och Oklahoma. I en inledning redogöres dessutom i korthet för unionsförfattningens tillkomst, varjämte i ett avslutande kapitel en översikt gives av viktigare författningsbestämmelser i icke översatta delstatsförfattningar.

Det stora värde, som utgivandet av dessa texter har för såväl riksdagsarbete som statsvetenskaplig forskning, torde icke behöva närmare framhållas. Mot valet av de översatta författningarna kunna knappast några mera vägande invändningar göras. Unionsförfattningen är naturligtvis självskriven; detsamma torde kunna sägas om Massachusetts grundlag, som efter 1918 års revision utgör en utomordentligt intressant blandning av gammalt och nytt. Som typ för den nyare amerikanska författningstyp, vilkens främsta karaktäristikon är mängden av i grundlagen intagna detaljbestämmelser, har Oklahamas författning medtagits. Om icke i stället för denna formellt mycket bristfälliga författning t. ex. Californiens eller Arizonas grundlagar bort införas i editionen, kan väl diskuteras men är av mindre betydelse. Även New Yorks för klarhet och relativ koncentration kända författning försvarar väl sin plats. Vad översättningen beträffar, är denna i regel vårdad och klar. Dock förekomma en del ganska påtagliga inadvartenser, såsom då »amendment» översattes med amendement, »amend» med amendera, »excluded matters» med förbjudna frågor, »the legislative department» med legislativa departementet, »mandatory primary system» med anordning av primärval, alltså utan att det viktiga ordet mandatory översattes o. s. v.; dylika små felaktigheter förringa emellertid givetvis icke översättningens värde i det hela. En mera allvarlig anmärkning, som gäller editionen i sin helhet, är emellertid den ytterligt sparsamma förekomsten av kommentarer. Härtill kommer, att dessa, där de finnas, ofta röra sig om ganska peri

feriska spörsmål under det att vissa mera centrala problem — särskilt i fråga om unionsförfattningen — icke alls uppmärksammas. Sålunda är det ägnat att förvåna, att högsta domstolens genom sedvana uppkomna befogenhet att nullifiera lagar icke med ett ord omnämnas; en dylik för förstående av amerikanskt författningsliv avgörande punkt synes åtminstone böra ha påpekats.

På sid. 8 f. angives den litteratur, som för studiet av förbunds- och delstatsförfattningarna är av särskild betydelse. Man skulle önska, att denna gjorts något mera fullständig. Bland de böcker, som särskilt saknas, är den enda moderna editionen av amerikanska delstatsförfattningar: Kettleborough, *State Constitutions*, utgiven 1918, alltså nio år senare än Thorpes' på grund av det sista decenniets livliga författningsutveckling redan föråldrade edition. Av bearbetningar, som synas ha varit utgivaren obekanta, märkas särskilt Beards båda betydande arbeten *An economic interpretation of the constitution of the United States*, som kastar ett delvis nytt ljus över unionsförfattningens tillkomst, samt *The supreme Court of the United States*. Jameson's visserligen delvis föråldrade arbete om »Constitutional Conventions» en av de få rent juridiska undersökningarna inom amerikansk statsvetenskap, borde kanske även ha nämnts. De förnämsta sammanfattande framställningarna av de amerikanska delstaternas författningar finnas f. ö. i de »bulletins», som utarbetades till ledning för författningskonventen i Massachusetts 1918 och Illinois 1920; dessa, som särskilt för den sammanfattande slutöversikten av olika delstatsförfattningar borde ha varit av stort värde, ha tydligen icke varit utgivaren tillgängliga.

Denna sammanfattande redogörelse för viktigare punkter i icke översatta delstatsförfattningar, med vilken editionen avslutas, har, delvis väl på grund av bristande tillgång på nyare sakkuppgifter, blivit synnerligen bristfällig. Såväl uppställningens oklarhet som rikedom på felaktiga uppgifter bidraga till att göra denna del av editionen hart när värdelös. Detta är så mycket mer att beklaga, som det skulle ha varit av utomordentligt värde att i samband med översättningen av vissa författningstexter även ha tillgång till riktiga och klart framställda uppgifter om »författningsdata och viktigare säregenheter i författningshänseende» — för att använda utgivarens egna ord — i övriga delstater.

Det anmärkta förhållandet förklaras i viss mån av det ringa utrymme, som utgivaren ansett sig kunna ägna åt denna del av editionen. Att på 22 sidor giva en än så sammanträngd redogörelse för författningarna i 45 stater, är visserligen icke lätt. Man frågar sig också, om det ej hade varit viktigare att utesluta någon av de översatta delstatsförfattningarna — t. ex. New Yorks — eller att på annat sätt inskränka omfånget av de översatta texterna, för att i stället göra editionens sista avdelning något fylligare. I varje fall synes den använda metoden för redogörelsens utarbetande, då nämligen varje statsförfattning för sig gjorts till föremål för en

kortfattad redogörelse, icke vara den lyckligaste. Resultatet härav har blivit, och måste kanske bliva, att hela redogörelsen lider av utomordentlig oklarhet. I fråga om vissa stater omnämnes t. ex. tämligen utförligt förekomsten av ett visst viktigare författningsinstitut, under det att samma instituts förekomst i en rad andra stater icke alls påpekas. Läsaren måste ovillkorligen härav bringas en oriktig uppfattning. Långt bättre synes ha varit, att, jämte angivande av rena författningsdata, ha givit en sammanfattande redogörelse för författningsutvecklingen i delstaterna överhuvud, särskilt då denna i stort sett är synnerligen enhetlig och för de sista årtiondena utvisar samma karaktäristiska huvuddrag. Med en dylik uppställning hade långt större förutsättningar för en någorlunda klar belysning av de väsentliga spörsmålen ernåtts och de för vissa stater specifika bestämmelserna hade framträtt med långt större pregnans än nu blivit fallet.

Vad beträffar den ordningsföljd, i vilken de olika staterna upptagits, kan man ej undertrycka en visserligen icke alltför vägande anmärkning. Såsom utgivaren själv påpekar, är »uppställning i alfabetisk ordning eller efter tiden för deras upptagande som stater i unionen förhärskande i officiella amerikanska publikationer». Utgivaren har i stället, utan angivande av skäl, valt att upptaga staterna »i den vanliga geografiska ordningen». Att den alfabetiska ordningen varit att föredraga, kan väl knappast diskuteras. Få amerikaner och knappast några svenskar — med undantag av eventuella specialister i amerikansk geografi — torde väl vid användningen av en dylik framställning ha någon som helst ledning av »den vanliga geografiska ordningen». Om man vill ha reda på en viss stat, blir det praktiskt taget att söka på måfå — ur vilken synpunkt man visserligen kan vara glad åt att framställningen blivit så relativt kortfattad.

En viktigare anmärkning drabbar emellertid den gallring, förf. utfört, då han i sin redogörelse velat angiva »viktigare säregenheter i författningshänseende». Å ena sidan måste man säga, att förf. medtagit en mängd detaljfakta, som i en så utomordentligt kortfattad framställning bort utlämnas för att lämna större rum åt de »viktigare säregenheterna». Så t. ex. uppräknas data för alla — icke blott nu gällande — författningsantagande, antalet ledamöter i representationens avdelningar omnämnes, sättet för val av dessa representanter framställs tämligen utförligt. Dessa senare fakta, i sig själva av rätt ringa intresse, borde åtminstone icke behöva ha inkräktat på utrymmet för behandlingen av varje särskild stat, då de i stort sett äro för alla unionens stater gemensamma. Å andra sidan har författaren icke alls omnämmt en rad bestämmelser i olika stater, som verkligen äro att beteckna som viktigare sär egenheter. Så t. ex. omnämnes ej systemet för minoritetsrepresentation i Illinois, de viktiga bestämmelserna om direkta val av partikandidater inom olika stater, den utomordentligt intressanta nyare

grundlagsstiftningen i North Dakota. De enda författningsnyheter, som förf. synes ha velat fullständigt omnämna, äro initiativ, referendum och revokation; i vad mån hans framställning på denna punkt är riktig, skall längre fram diskuteras. Härtill kommer, såsom ovan antytts, att författaren i en rad fall omnämner författningsinstitut såsom för en viss stat eller vissa stater karaktäristiska, ehuru de även äro tillfinnandes i en rad andra stater. Så t. ex. omnämnes i fråga om Indiana och Illinois, att författningsbestämmelser för antagande vid folkomröstning kräva majoritet av vid samtidigt val deltagande, men ej att samma regel gäller bl. a. i Minnesota, Arkansas och Mississippi. Att obligatoriskt författningsreferendum finnes i alla unionens stater, framgår, såvitt jag kunnat finna, ej alls av den givna framställningen. Flera exempel skola i det följande nämnas.

Jag skall övergå att i korthet söka rättfärdiga mitt omdöme om »rikedomen på felaktiga uppgifter». Någon som helst uttömmande uppräknig av dylika skall icke försökas; blott några påpekanden, som vid en genomläsning av framställningen tränga sig på, skola göras. Då utgivaren, såsom nämnt, bland de för olika stater karaktäristiska bestämmelserna framför allt uppmärksammat de nya instituten initiativ, referendum och revokation och då jag haft anledning att särskilt studera dessa institut, skall jag inskränka mig till att granska framställningen på dessa punkter.

På sid. 406 säges, att 19 stater infört initiativ eller referendum. Av den sedermera lämnade redogörelsen framgår emellertid, att instituten införts i 20 stater och förf:s första uppgift torde alltså bero på ren felräkning. Den riktiga siffran är emellertid 22; utgivaren har ej uppmärksammat, att instituten införts i Missouri 1908 och Mississippi 1914 och, vad Missouri beträffar, kommit till ganska rik användning. Beträffande Utah skriver förf. att folkomröstningsinstitutet ej erhållit för stadgandets tillämplighet nödig komplettering genom lag. Uppgiften är felaktig, då den erforderliga tillämpningslagen tilkom 1917. Däremot gäller vad förf. säger om Utah i stället om Idaho, vilket emellertid ej påpekas. Revokationsinstitutet har, förutom i av förf. uppräknade fall, även införts i Louisiana och North Dakota, i vilken senare stat institutet för övrigt för första gången kommit till användning i Amerika. Även en rad data rörande institutens införande äro felaktiga. Sålunda infördes initiativ och referendum i South Dakota 1898 — icke 1908 —, i Michigan 1908 — icke 1913 —, i Nevada (referendum) 1904 — icke 1912. De ur vissa synpunkter intressanta, folkomröstningen närstående institut, som införts i Illinois och Texas, omnämnas ej alls. — Bland mindre inadvartenser märkas förf:s uppgift, att folkomröstningsinstitutet i 5 av de stater, där det införts, icke är förenat med författningsinitiativ — den riktiga siffran är 8 —, att initiativet i North Dakota är indirekt — detsamma är i själva verket direkt o. s. v.

Ett par särskilt stötande exempel på resultaten av den oklara uppställningen kombinerade med sakliga felaktigheter återfinnas i förf:s redogörelse för initiativ och referendum i Arkansas och Colorado. Beträffande Arkansas säges, att initiativet där är reglerat på ungefär samma sätt som i Oklahoma, dock att för ett förslags antagande ej fordras majoritet av de vid valet deltagande utan blott majoritet av de vid den särskilda frågan omröstande. Sakligt är detta felaktigt, då Arkansas just på denna punkt jämte Mississippi är den enda stat, som i fråga om författningsinitiativ har samma regel som den i Oklahoma tillämpade, alltså snarast tvärtemot vad som av förf. uppgives. Uppgiftens förekomst endast beträffande Arkansas är därjämte vilseledande; man frågar sig, varför icke i fråga om övriga stater reglerna rörande denna fråga omnämnas. I fråga om Colorado nämner förf. att referendum ej kan ske vid frågor, som förklarats vara av brådskande natur (emergency measures). Även här har förf. haft en utomordentlig otur, i det att Colorado är den enda stat i unionen, där klausulen »av brådskande natur» ej har någon betydelse för referendum; för att hindra referendum fordras i denna stat även en annan klausul (den s. k. säkerhetsklausulen). Men framför allt frågar man sig: varför har förf. just i fråga om Colorado — och i viss mån California — redogjort för detta spörsmål? Det förefaller som om förf. alldeles godtyckligt stoppat in vissa uppgifter i redogörelsen för vissa särskilda stater, trots att dessa uppgifter äro lika, och kanske mera karaktäristiska för en rad andra stater. Samma anmärkning kan göras, då förf. i redogörelsen för Arizona särskilt framhåller den officiella upplysningen vid folkomröstningen därstädes men ej nämner detta instituts förekomst i andra stater; i själva verket är samma system infört i ett 10-tal stater och är på intet sätt särskilt karaktäristiskt för Arizona.

De påpekanden, som här gjorts rörande redogörelsen för icke översatta delstatsförfattningar avse naturligen ej att förringa värdet av den utgivna författningseditionen i dess helhet; dess betydelse ligger ju framför allt i det riktiga återgivandet av de översatta författningarna. Önskligt vore emellertid, att vid eventuellt utgivande av en ny upplaga editionens sista avdelning utökades och omformades. Många av de amerikanska delstatsförfattningarna äro, efter de sista decenniernas nyskapande författningsarbete, av mycket stort intresse och säkert alltför litet kända och studerade i vårt land. En mera utförlig, klar och sakligt korrekt redogörelse för desamma skulle därför vara av icke ringa betydelse för vår statsvetenskapliga forskning.

Herbert Tingsten.